

KÜRESEL REKABETTE KADIN GİRİŞİMCİLERİN ROLÜ VE TÜRK KADIN GİRİŞİMCİ TİPOLOJİSİ

*Şebnem ASLAN**

(Selçuk Üniversitesi, Türkiye)

*Ayşegül ATABEY***

(Selçuk Üniversitesi, Türkiye)

GİRİŞ

Küreselleşme kavramı, içerisinde dünya işletmeleri boyutunda rekabet etmeyi barındıran, bu kapsamda teknoloji, hız, yenilikçilik unsurlarında uluslar arası rakiplerle mücadeleyi gerektiren bir değişim sürecidir. Bu yeni sisteme uyum gösterebilme yeni fikirlerin eyleme dönüşümünün sağlandığı, ülke kaynaklarının etkin ve verimli kullanıldığı başarılı girişimcilerle mümkün olabilecektir.

Küreselleşme çok eski bir kavram olmakla birlikte, özellikle dünyada kapitalizmin başladığı dönemlerden sonra kendini hissettirmeye başlamıştır¹. Küreselleşmeyle birlikte, ekonomik koşullar da değişmiş, yoğun rekabet ortamında işletmeler, ciddi rekabet baskılarıyla karşı karşıya kalmış, bunu da teknolojik yenilik, sermaye yeterliliği, düşük maliyet ve uluslar arası pazarlama anlayışıyla üstesinden gelmeye çalışmışlardır². İşte bu yapılanmadaki en önemli faktörlerden bir tanesi ise girişimciliktir. Zira devletlerin ekonomik güçleri, girişimci kapasitesinin büyüklüğü ile ölçülmektedir. Çünkü rekabet gücü, girişimcilik kapasitesiyle ivme kazanan bir özelliğe sahiptir. Bu kapsamda gelişmekte olan ülkelerin küresel düşlerini gerçeğe dönüştürmede, başkalarına iş sahaları açabilen, atılgan, üretken ve etik davranan girişimci tiplerine ihtiyaçları bulunmaktadır.

Girişimci, pazar fırsatlarını gören, bunları iş fikrine dönüştüren, risk üstlenerek kaynakları bir araya getiren, yenilikçi kişidir³. Girişimcilik, dünyada kapitalizmin başladığı dönemlerden beri var olmasına rağmen, 1980'li yıllardan sonra popülerlik kazanmış, bunun için birçok ülke, güçlü bir girişimci ekonomisi oluşturmak için devlet programları hazırlanmıştır. 1980'li yıllardan sonra

* Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Selçuk Üniversitesi, sebnemas@gmail.com.

** Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Selçuk Üniversitesi.

¹ Ali, Kaya, Bilişim ve İletişim İşığında Girişimcilik ve KOBİ Yönetimi, Konya: Eğitim Kitabevi, 2004, s.28.

² Bünyamin, Akdemir, "Küresel Rekabet Ortamında İnsan Kaynakları Yönetiminin Değişen Rolü: Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi" ss.427-435,

<http://iibf.kocaeli.edu.tr/ceko/armaganlar/turanyazgan/17.pdf>, Erişim: 01.04.2009, ss.427-429.

³ Mahmut, Tekin, Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği, Yenilenmiş 4. Baskı, Ankara, 2000.

girişimciliğin önem kazanmasının sebebi, küreselleşmenin sonucunda yeniliklerin çoğalması, rekabetin artması ekonominin büyümesi ve buna bağlı olarak istihdam yaratma zorunluluğunun ortaya çıkmasıdır. Girişimcilik, ülkeleri gelişmişlik seviyelerine göre farklı şekilde de etkilemektedir. Örneğin, geri kalmış ülkelerde yapılanmanın bir gereği olarak algılanan girişimcilik, gelişmekte olan ülkelerde zenginlik ve refah yaratmanın yapı taşı olarak kendini göstermektedir⁴.

Diğer yandan ekonomik büyümenin, gereği olan girişimciler, ülkede istihdam yaratan aktörlerdir. Ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek verimlilik alanlarına yönlendirilmesini sağlarlar. Yeni fikirlerin, yenilikçiliğin ve ileri teknolojilerin ülkeye kazandırılmasında aktif rol oynarlar. Dolayısıyla, ülke içi rekabeti artırarak diğer firmaları yenilik yapmaya zorlarlar⁵. Bunun yanında girişimcilerin bölgesel ekonomik farklılığın giderilmesinde, ekonomiye ivme kazandırılmasında yeni iş kollarının oluşturulmasında da rolleri büyüktür⁶.

Yenilikçilik, günümüz rekabet toplumunda, yeni ürün, hizmet ve yöntemlerin bilgiye dayalı olarak geliştirilmesi ve ticari gelir elde etme amaçlı olarak desteklenmesi anlamına gelmektedir. Böylece firma, kazandığı rekabet gücü ile pazar payını arttırma ve karlılığını sürekli kılma imkânı yakalayacaktır⁷.

Yenilikçiliğin, teknolojinin, eğitilmiş insan nüfusunun artışı ve bilişim sektörünün hızlı bir biçimde iş piyasalarında yer alması, müşteri bağlılığını oluşturmada hizmet sektörüne öncelik veren firmaların artışına neden olmuştur. Böyle bir meyil, çalışma hayatına daha fazla iletişime, daha fazla empatiye önem veren, duygulara duyarlı, soft değerlerin girişini de kolaylaştırmıştır. Hiç şüphesiz bu değerlerin pek çok araştırmada kadın çalışanlarda daha fazla bulunduğu ifade edilmektedir. Yaşanan bu dönüşümde bilgi ve hizmet sektörüne yoğunlaşma ile bu sektörlerde kadın işgücünün önemini ortaya çıkarmıştır. Beklenen odur ki iş dünyası kadın lehine bir dönüşüm izlemektedir. Bu gelişimde kadın girişimcilerin artışı da beklenebilir. Kadın girişimciler, pek çok yönden erkek girişimci çevresel şartlarına ve özelliklerine sahip olabilirler. Ancak cinsiyet rolünün verdiği kısıtlılıklar da hiç şüphesiz aynı şartlarda piyasaya girememelerine yol açmaktadır. Dolayısıyla girişimci kimdir, özellikleri nelerdir, öncelikle bunların üzerinde durularak, kadın girişimci tipo-

⁴ Mustafa, Kurt, Veysel, Ağca ve Erdoğan, Saffet, “Afyonkarahisar ili Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri Analizi”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F Dergisi, C. VIII, S.2, 2006, ss.98–103.

⁵ Ömer, Sabancı, Girişimcilik Kongresi Açılış Konuşması, 20 Nisan, 2004, www.tusiad.org., Erişim: 03.04.2005.

⁶ Kurt, Ağca ve Erdoğan, 99.

⁷ Murat Ali, Dulupçu, ve Onur, Sungur, (2007), “Yenilik, İşbirliği ve Girişimcilik Batı Akdeniz Bölgesi (Antalya-Burdur-Isparta, İBBS Tr61) KOBİ'lerinin Tutumlarının Değerlendirilmesi”, TOBB, http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/yenilik_isbirligi_ve_girisimcilik.pdf, Erişim: 01.03.2009, s.5.

lojisini vermek, erkek girişimcilerden farklılıkları göstermek açısından daha anlamlı olacaktır. Bu kapsamda, girişimcilik kavramı ve girişimcilerin özellikleri, kadın girişimciliği kavramı ve kadın girişimcilerin özellikleri, kadın girişimciliğin ülke kalkınmasındaki önemi ve kadın girişimciliğin yükseltilmesine yönelik faaliyetler ve son olarak kadın girişimcilerin kısıtlılıkları incelenmiştir.

1. Girişimcilik Kavramı ve Girişimcilerin Özellikleri

Girişimcilik, günümüzde, risk alarak ve sermaye tedarik ederek fırsatları değerlendirmek, bir anlamda, düşüncelerin hayata geçirilmesi ve ekonomik değer yaratılması olarak ifade edilebilir⁸. Girişimci, başkalarının bakıp göremediği fırsat ve imkânları görebilen, bunları iş fikrine dönüştürebilen, risk üstlenerek, kaynakları birleştiren, ürettiği mal veya hizmetten kâr elde eden, kalite konusundaki duyarlılığıyla müşteri tatminini sağlayan ve yenilik yaparak dönüşümü sağlayan kişidir⁹. Başka bir tanımlamayla, girişimcilik, “risk alınarak ve yüksek düzeyde yaratıcılık kullanılarak ortaya çıkarılabilecek daha üstün durumlara varmak için bir yöntem olarak tanımlanmaktadır¹⁰. Türkiye’de TUSİAD (Türk Sanayici ve İşadamları Derneği) girişimciyi, “bilinenleri en iyi yapan ve hünerlerine aklını da katan, olağan dışı koşullarda işgücü ve sermaye kaynaklarını verimli kullanacak önlemleri düşünen, analiz eden, planlayan, yürürlüğe koyan, uygulayan ve sonuçlarını denetleyen kişi” olarak tanımlamıştır¹¹.

Girişimcilerin özellikleri içerisinde risk alabilme, sorumluluk üstlenme, yenilikçi, ihtiraslı ve büyüme tutkusuna sahip, başarı odaklı, iş fırsatlarını görebilen, insanlarla etkin iletişim kurup motive eden, analitik düşünce yeteneği, çalışma arzusu, cesaret, tutku, kararlılık, işine yüksek düzeyde bağlılık duyma sayılmıştır. Bunun yanında hayal kurma, ekip çalışmasına yatkınlık, esnek olabilme, samimi, güvenilir, esprili, ikna kabiliyeti, liderlik yeteneği, sıralanmıştır¹². Diğer yandan girişimci, kendine güvenli, kendine özgü bir şeyler gerçekleştirme arzusunda olan, iş bitirici kişidir¹³. Başarılı girişimcilere bakıldığında, diğer insanlarla olan etkileşimlerinde aktif, sosyal algıları ve yeni durumlara karşı uyum düzeyleri yüksek, üretim kaynakları bir araya getirmede

⁸ Pınar, Öksüz, “Dış Ticarete Girişimcilik ve İletişim”, Periskop, ss.1-4, <http://www.izto.org.tr>, Erişim: 01.04.2009.

⁹ Kaya, s. 48.

¹⁰ Tınaz, Titiz, Genç Girişimcilere Öneriler, İnkılâp Yayınevi, İstanbul, 1998, s.11; Akt; Ebru, Akyan, “Kayseri’de Faaliyet Gösteren Girişimcilerin Liderlik Özellikleri”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, 2004/2, s.214.

¹¹ Kurt, Ağca ve Erdoğan, s.101.

¹² Kaya, ss. 48-50.

¹³ Tekin, ss.16-17.

başarılı, atak, başarısızlıklardan yılmayan, tolerans düzeyi yüksek, detaycı ve mükemmeliyetçi kişiler olduğu görülmektedir¹⁴.

Girişimciler, bunlara ilaveten planlama, muhasebe, finansman ve mali konularda yeterliliğe, ayrıca teknik konularda beceri ve donanımına sahip olmalıdır¹⁵. Dünyadaki toplam kalite yönetimi “girişimlerin %80’inin ilk iki yılda başarısızlığa uğradıklarını belirtmektedir. Bunun temel nedeni ise üst yönetim desteği ve inancı ile liderlik eksikliği olarak gösterilmektedir”¹⁶. Dolayısıyla iyi bir girişimcinin tüm bu faktörlerin yanı sıra liderlik özelliklerine de sahip olması gerekmektedir.

2.Kadın Girişimciliği Kavramı ve Kadın Girişimcilerin Özellikleri

Kadın girişimciliği, kadın istihdamının özel bir alanı olarak tanımlanabilir¹⁷. Kadın girişimcilerin özellikleri ve çalışma koşulları değerlendirildiğinde, ücretli çalışmanın ve girişimci olmanın birbirinden farklı kavramlar oldukları görülmektedir. Zira ücretli bir işte çalışmanın önündeki engel genellikle düşük eğitim seviyesi olurken, girişimci kadınlar için böyle bir şey söz konusu değildir¹⁸.

Kadınların girişimci olma nedenleri ülkelere ve kültüre bağlı olarak farklılık göstermektedir. Nitekim ABD’de, kadın girişimcilerin iş kurma nedenleri arasında, bağımsızlık isteği, kararları kontrol edebilme isteği gibi nedenler belirirken; Türkiye’de kadınların haneye ek gelir sağlayabilmek amacıyla ve ücretli bir işte çalışmak isteyip bu tür bir iş bulamayan kadınların başvurdukları bir seçenek olarak ortaya çıkmaktadır¹⁹. Bunun yanında gerek dünyada gerekse Türkiye’de cam tavan sendromuna uğrayan kadınların da kendi işlerini açmaya karar verdikleri görülmektedir²⁰. Çünkü görünürde kadınların yükselişinde bir engel bulunmamakla birlikte, “cam tavan sendromu” denilen bir durumun, kadınların daha üst yönetim kademelerine terfilerine bir engel oluşturduğu

¹⁴ Rana Özen, Kutanis ve Ayşegül, Hancı “Kadın Girişimcilerin Özgürlük Algılamaları”, <http://iibf.ogu.edu.tr/kongre/bildiriler/11-02.pdf>, Erişim: 01.04.2009, ss.457-458.

¹⁵ Kaya, s. 50.

¹⁶ Coşkun, Bayrak ve Çetin, Terzi, “Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Okullara Yansımalar”, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, ss.1-13, <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/342.pdf>, Erişim: 01.03.2009. s.5.

¹⁷ Yetim, s.79.

¹⁸ Ulaş, Karakoç ve Gökçe Uysal, Kolaşın, “Kadın İstihdamını Arttırmak İçin Girişimcilik Desteklenmeli” Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi, Araştırma Notu 017, 2008, s.4.

¹⁹ Yetim, ss.80-81.

²⁰ Güney, s.30.

bilinmektedir²¹. Bu durumdaki bir kadının da kimi zaman başvurduğu yollardan biri kendi işini kurma olmaktadır.

Bunun yanında yapılan bir araştırmada kadınların Türkiye’de aileye ek gelir sağlama, eğitim seviyesinin düşüklüğü nedeniyle iş bulamama nedenleriyle girişimci olabildikleri gibi, bağımsız, özerk ve üretken olma amaçlarıyla da girişimci oldukları sonucuna ulaşılmıştır²².

Kadın girişimcilerin özellikleri arasında, uzlaşmacı, insancıl olmaları, sabırlı ve demokratik olmaları sayılabilmektedir ki bu özellikleri onları girişimcilikte başarılı kılmaktadır²³. Kadın girişimcilerin erkek girişimcilerdeki bulunan özelliklerinin yanı sıra erkeğe karşı güçlü olmak, kendini ispat etme, ekonomik anlamda bağımsız olma isteğine sahip olmasıdır²⁴. Öyle ki hiyerarşide cam tavan sendromuna uğrayan kadınlar, girişimcilikle kendini ispatlamak yoluna gidebilmektedirler. Bilişim, sigortacılık ve perakendecilik kadınların daha çok tercih ettikleri sektörler arasında yer almaktadır. Buna rağmen, erkekler kadar büyüme odaklı olmadıkları ve kredi bulmada gayrimenkullerin tapusu kendilerinde olmadığı için zorlandıkları bilinmektedir. Öte yandan kadın girişimci, erkekten farklı olarak sadece kendi aklına güvenmez, bilene sormaktan çekinmeyen bir yapıya sahiptir. Akıl ve mantık yanında sezgilerine de güvenen kadın girişimci, büyük risklere karşı daha temkinli yaklaştığı için, özellikle yatırım kararlarındaki başarısızlık oranları erkeklere nazaran çok daha az görülmektedir²⁵. Zira kadınlarda biraz daha küçük olsun benim olsun mantığı ağır basmakta, sabırlı olmanın erdemine inanmaktadırlar.

Öte yandan kadınlar erkeklere göre işin yaşam tarzına daha çok, kârlılığına ise daha az önem vermektedir. Kadınlar, daha küçük ve daha rutin iş alanlarında iş kurmakta ve onları motive eden şey, bir işi yalnız yapmaktan kaynaklanan bağımsızlık duygusu iken; erkekleri ise kontrolü elde bulundurmaya motive etmektedir²⁶.

Bunun yanında kadın girişimciler, 35–45 yaş arasında iş kurlarken erkekler de bu sınır 25-35’dir. Yapılan araştırmada da aynı sonuca ulaşılmıştır. Bunun nedeni kadınların, ücretli işten çıkartılmaları ya da emekli olmalarının sonrasında iş kurmaları veya bu yaşa kadar çocuklarını büyütmiş olmalarıdır²⁷. Bu sebeple kadın girişimcilerin büyük çoğunluğu, orta yaş sınırına daha

²¹ Dursun, Bingöl, İnsan Kaynakları Yönetimi, İstanbul, Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti, 2006, ss.308–309.

²² Yetim, s.90.

²³ Kaya, s. 114.

²⁴ Kaya, s. 112.

²⁵ Çelik ve Akgemci, ss.72–73.

²⁶ Nilgün, Çelebi, Turizm Sektöründeki Küçük İşyeri Örgütlerinde Kadın Girişimciler, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 1997, s.21; Semra Güney, “Kadın Girişimciliğe Genel Bakış”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Haziran 2006, ss.25-43, <http://girisim.comu.edu.tr/dergi/all/eskisivilr/1in1/semra.pdf>, Erişim01.04.2009.

²⁷ Yetim, s.81.

yakındır. Girişimci kadınların yarıya yakını (yüzde 45) 30–39 yaş aralığındadır. Ücretli çalışan kadınların ise yüzde 32’si aynı yaş aralığında bulunmuştur. Kadın girişimcilerin yüzde 80’i 30 yaşın üstündeyken bu oran, kadın çalışanlarda yüzde 50 civarında bulunmuştur. Bu durumda ücretli çalışan kadınların genel olarak daha genç olduğunu söylemek mümkündür²⁸.

Diğer yandan evlilik, girişimci kadınlar arasında ücretli çalışan kadınlara göre daha yaygındır. Girişimci kadınların üçte biri evde, büyük çoğunluğu sigortalı olmayan ve kendi hesabına çalışanlardan oluşmaktadır. Ancak düzenli işyerlerinde çalışan erkek ve kadın girişimciler arasında sosyal güvenlik açısından büyük bir fark görülmektedir. Evde ve kendi hesabına çalışma, düşük çalışma saatleri, girişimci kadınların daha esnek çalışma koşullarına sahip olduklarını göstermektedir²⁹.

TÜİK Hane halkı İşgücü Anketi 2006 yılı verilerine göre Türkiye’de çalışan kadınların yüzde 9’u girişimcilerden oluşmaktadır. Girişimci kadınların ortalama eğitim düzeyi oldukça düşüktür. Girişimci kadınların yüzde 51’i ilkökul ve altı eğitim düzeyine sahipken, ücretli çalışan kadınlarda bu oran daha düşük (yüzde 26) düzeydedir. Benzer biçimde, girişimci kadınların 19’u yüksek öğrenim görmüşken, bu oran ücretli çalışanlar arasında yüzde 35’e çıkmaktadır³⁰.

Diğer yandan girişimci kadınların, girişimlerinde kişisel beklentileri, erkeklerin ise ekonomik beklentileri ön planda tuttıkları ifade edilmektedir. Girişimci kadınların faaliyetlerinin ilk aşamalarında iş ile ilgili beklentilerini düşük seviyede tuttıkları dolayısıyla hayal kırıklığına uğramadıkları hatta yaptıkları işten tatmin oldukları da belirlenmiştir³¹.

Kadın girişimciler hizmetler sektöründe daha fazla yer alırken erkekler, imalat sektörü gibi alanlarda daha çok yatırım yapmaktadır. Bu yüzden kadın girişimcilerin gelirleri, erkeklerden daha çoktur³². Kadınların hizmet ve ticaret sektöründe daha fazla yer almasının nedeni, hem iş ve yaşam dengesini sağlayabilmek hem de bu sözü edilen sektörlerin, daha az sermaye ve donanım gerektirmesinden dolayıdır³³.

Dhillon, kadın ve erkek girişimcileri, rekabetçi, yapılması gereken birçok işin baskısını üzerinde hisseden ve zamana karşı yarışan özellik gösteren A tipi davranış ile başkaları ile yarışmaktan ve iddialaşmaktan hoşlanmayan, zaman baskısını ve sınırlamasını hissetmeyen, her şeyi olurluna bırakma eğiliminde

²⁸ Karakoç ve Kolaşın, ss.1-2.

²⁹ Karakoç ve Kolaşın, 2008: 1-2.

³⁰ Karakoç ve Kolaşın, ss.1-2.

³¹ Rana, Ö. Kutanis ve Sümeyra, Alpaslan, “Girişimci ve Yönetici Kadınların Profilleri Farklıdır?” Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, C. VIII. S.2, 2006, ss144.

³² Kaya, s. 116.

³³ Yetim, s.81.

olan B tipi davranış biçimi³⁴ açısından karşılaştırma yapmıştır. Araştırmasının sonucunda, erkeklere göre kadınların, A Tip kişilik özelliklerini daha çok taşıdıkları ve daha çevik ve daha sabırsız oldukları saptanmıştır. Bunlara ek olarak, kendilerini daha çok stres altında hissettikleri, daha çok yoruldukları gergin oldukları ortaya çıkmıştır³⁵.

Bowen ve Hisrich, kadın girişimcilerin özelliklerini araştırmış ve onların genel olarak iyi bir eğitime sahip olduklarını, kontrol alanlarının yüksek olduğunu, diğer kadınlara göre daha erkeksi veya diğerlerinden daha kararlı olduklarını, büyük olasılıkla girişimci bir babaya sahip olduklarını, çoğunlukla evli olduklarını ve iş konusunda eğitime ihtiyaç duyduklarını ortaya koymuşlardır³⁶.

Türkiye’de Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü tarafından 1995 yılında Ankara, İstanbul, Gaziantep, Urfa, Çorum, Denizli ve Muğla olmak üzere yedi ilde yapılan araştırmanın sonucunda, kadınların mesleklerindeki deneyim sürelerinin, erkeklerden daha az olduğu (ortalama kadınlarda 8.3 yıl erkeklerde 15 yıl) tespit edilmiştir. Yine aynı raporda, mikro işletme sahibi kadınların yaş ortalaması, 37.4 olup, kadınların çocuk sahibi olmadan önce çalıştıkları; çocuk olunca işten ayrıldıkları ve çocukları okula başlayınca işe tekrar döndükleri belirtilmiştir³⁷.

Girişimcilik konusundaki kadınların cinsiyet rollerine bağlı olarak, kadınların en fazla tercih ettikleri alanlardan birisi pazarlama sektörüdür. Kadınların pek çoğunun iyi birer dinleyici olmaları, bu sektörde başarılarını artırmaktadır. Benzer şekilde, Türkiye’de kadınların ağırlıklı olarak halkla ilişkiler, müşteri temsilciliği gibi iletişimin yoğun olduğu alanlarda çalıştığı ve yöneticilik yaptığı belirlenmiştir. Ayrıca, yüzde 58.28’lik oran ile organizasyon yetenekleriyle ön plana çıktıkları reklâmcılık alanında, risk üstlenmek konusunda daha muhafazakâr ve ihtiyatlı olmalarından dolayı ise finans

³⁴ Acar, Baltaş, ve Zuhal, Baltaş, Stresle Başa Çıkma Yolları, 19. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999, s. 290; Erol, Eren, Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, 6. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2000, s.290

³⁵ Paramjeet, K. Dhillon, (1993), Women Entrepreneurs – Problems & Prospects, Blaze Publishers & Distributors, s.122; Akt; Güney, s.40.

³⁶ Donald, D. Bowen, ve Robert, D. Hisrich, “The Female Entrepreneur: A Career Development Perspective”, The Academy of Management Review, Vol 11. Iss 2, 1986, s.404; Akt; Güney, s.36.

³⁷ T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (KSGM), Küçük Girişimcilik Projesi, 1995, http://www.ksgm.gov.tr/Projeler_tamam_kgirisim.php, Erişim: 26.04.2009.

sektöründe başarılı kadın girişimcileri görmek mümkündür³⁸. Bunların yanında, perakende ticaret ve hizmet sektöründe de yoğunlaştıkları görülmektedir³⁹.

3.Kadın Girişimciliğin Ülke Kalkınmasındaki Önemi ve Kadın Girişimciliğin Yükseltilmesine Yönelik Faaliyetler

Girişimcilik, gelişmiş ülkelerin bütün endüstri dallarında en fazla önem verdikleri faktörlerden bir tanesidir. Girişimciliğin önemini özellikle üç alan için ele almak mümkündür. Bunlardan birincisi yenilikçilik, ikincisi, yeni işletmelerin doğması ve üçüncüsü ise yeni iş alanlarının oluşturulmasıdır⁴⁰. Kadın girişimciler, ülke ekonomisine farklı açıdan katkıda bulunmaktadır. Çünkü kadınların tercih ettiği sektörler, daha ziyade estetiğin, ekip çalışmasının kendisini yoğun olarak hissettirdiği hizmet sektörüdür. Dünyadaki göstergelerin üretim sektöründen ziyade hizmetler sektörü lehine dönmeye başlaması ise ülke ekonomilerinde kadınların etkisini daha fazla arttıracaktır.

Türkiye’de tarihî süreçte 1980 sonrasında 24 Ocak kararlarıyla kabul edilen ihracata yönelik sanayileşme stratejisi ile birlikte kadınların işgücüne katılımı konusunda bazı girişimlerin olduğu görülmektedir. Türkiye’de kadın girişimci çalışmalarının yapılmasında, gelişmiş ülkelerdeki artışa paralel olarak AB, OECD, BM gibi uluslar arası kuruluşların kadın girişimciliğini destekleyen politikalarının da hiç şüphesiz etkisi büyük olmuştur. Buna rağmen Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren kadın girişimciliği önem kazanmaya başlamıştır⁴¹.

Kadın girişimcilerin işgücüne katılım oranları, tüm ülkelerde “U” harfine benzeyen bir grafik çizmiştir. Tarımın egemen olduğu 1950’li dönemlerde aile işçisi olarak tarlada çalışan kadın, sanayileşme ile birlikte ev kadını rolüne dönmüş, eğitilmiş kadın sayısının artışıyla iş hayatına yeniden giriş yapmıştır⁴².

TÜSİAD’ın (Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği) 2007 yılı raporunda, küresel rekabet alanında uluslararası referanslardan biri sayılan Dünya Rekabet Endeksi sıralamasında yıllar itibariyle, 2004 ve 2005 yıllarında Türkiye’nin önemli bir ilerleme kaydettiği ancak, takip eden yıllarda diğer ülkeler karşısında rekabet gücünü tekrar yitirmeye başladığı ifade edilmiştir. 2007 yılı itibariyle,

³⁸<http://www.insankaynaklari.com>., Erişim: 01.04.2009. Nazan, Yelkikalan, “Başarılı Girişimcilikte Cinsiyetin Rolü: Kadın ve Girişimciler”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Journal of Entrepreneurship and Development, Cilt 1, Sayı 1, Volume 1, Number 1, Haziran 2006, <http://girisim.comu.edu.tr/dergi/1/1/1/yelkikalan.pdf>., Erişim: 01.04.2009. s.50-51.

³⁹ Çelebi, <http://girisim.comu.edu.tr/dergi/1/1/1/semra.pdf>., Erişim:01.04.2009.

⁴⁰ Şule, Özkan, Fatma, Gündoğdu, Selçuk, Ö. Emsen ve Hayati, Aksu, “Türkiye’de Girişimcilik ve Belirleyicileri: Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Bir Uygulama”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 58 (4), s.148.

⁴¹ Yetim, ss.79–80.

⁴² Adnan, Çelik ve Tahir, Akgemci, Girişimcilik Kültürü ve KOBİ’ler, 2. Baskı, Gazi Kitabevi: Ankara, 2007, s.69.

Türkiye'nin 55 ülke içinde 48. sırada yer aldığı; daha yakın rekabet içerisinde bulunduğu Avrupa, Orta Doğu ve Afrika bölgesindeki 34 ülke arasında ise ancak 31. sırada yer aldığı belirtilmiştir. TÜSİAD bunun için gerekli pek çok önlemi sıralamış ve bunlar içerisinde istihdama katılım oranının “kadınlar” başta olmak üzere yükseltilmesini de belirtmiştir⁴³.

Bir diğer kuruluş, İGİAD (İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Deneği), 2008 yılında yayınladıkları girişimcilik raporunda, girişimciliğin başarı şartlarından birinin piyasada kadın erkek eşitliğinin sağlanmasıyla mümkün olabileceği belirtilmiştir⁴⁴.

TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi 2006 yılı verilerine göre Türkiye’de kentlerde yaşayan, 15 yaş ve üzeri 16.3 milyon kadın bulunmaktadır ve bunların sadece yüzde 15’i (2,5 milyon) istihdam edilmektedir. Çalışan kadınların yüzde 9’u (224 bin) işveren ya da kendi hesabına çalışmakta ve yüzde 86’sı (2.1 milyon) ücretli çalışmaktadır. Erkeklerde ise istihdam oranı yüzde 61 ve girişimci oranı (girişimcilerin toplam istihdam edilenlere oranı) yüzde 24’tür. Buna göre, erkeklerle kıyaslandığında, kadınların istihdam oranının yanı sıra, girişimcilik oranının da düşük olduğu söylenebilir⁴⁵.

Kadınların ekonomiye katılması konusu, o toplumun kültürel algılamasıyla ilgilidir. Toplumsal kültür ve kalkınma düzeyi ne kadar yüksekse o toplumdaki girişimcilerin sayısı da o kadar fazla olacaktır. Ancak toplum kadın ve erkek olarak iki farklı cinsiyetten oluşmuştur. Bir tarafın üretmediği bir toplum düzeninde dengenin sağlanamayacağı açıktır. Ancak özellikle bazı toplumlarda bu konuda yaşanan sıkıntılar, geçmişten beri kadınların iş dünyasında geri planda kalmalarına yol açmıştır. Oysa kadın girişimcilerin ülke ekonomisine katkıları hiç şüphesiz ki çok büyüktür. Günümüzde kadın girişimci sayısındaki yükseliş, daha doğrusu iş dünyasında kadın çalışan sayısının artışı, kadının öğrenim düzeyinin yükselmesine paralel olarak artmaktadır. Bunun yanı sıra hizmetler sektörünün, üretim sektörüne oranla daha büyük gelişim göstermesi bu oranın artışını hızlandırmıştır. Zira hizmetler sektörü, estetiği, güzelliği, iletişimi, ekip çalışmasını, toleransı, hoşgörüyü içermek zorundadır. Tüm bu özelliklere ise kadınların erkeklerden daha fazla sahip olacağı aşikârdır.

ABD’de 1994 verilerine göre, küçük işletmelerin 1/3’ü kadınlar tarafından kurulurken, İsveç’te %28, Fransa’da %25, Norveç’te %29, Almanya’da %25, Hollanda’da %20, Kanada’da %33’ü ve Türkiye’de 1995 yılı verisine göre %28’i kadınlar tarafından kurulmaktadır⁴⁶. Uluslar arası Çalışma Örgütü’nün verilerine göre 2007 yılında küresel ölçekte kadın istihdam oranı, küresel

⁴³ Arzuhan Doğan, Yalçın, TUSİAD Türkonfed 11. Girişim ve İş Dünyası Zirvesi, 14 Aralık 2007, www.tusiad.org, Erişim: 01.04.2009.

⁴⁴ İbrahim, Öztürk, “2008 Girişimcilik Raporu”, (İGİAD) İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği, 8/1, s.168.

⁴⁵ Karakoç ve Kolaşın, ss. 1–2.

⁴⁶ Kaya, s.113; Güney, s. 31.

ölçekte yüzde 49, AB’de yüzde 56 iken, Türkiye’de yüzde 25’tir⁴⁷. Devlet İstatistik Enstitüsü’nün 2003 yılı Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre Türkiye’de toplam istihdamın %28’ni kadınlar oluşturmaktadır. Ancak istihdam edilen kadınların %49’u ücretsiz aile işçisidir ve toplam işverenlerin %4’nü ve kendi hesabına çalışanların %14’ünü kadınlar oluşturmaktadır⁴⁸. Kadın girişimci sayısı Türkiye’de gittikçe artmaktadır. 2007 yılından dört yıl geriye gidildiğinde yüzde 74’lük bir artış gösterdiği ancak kadın işverenlerin, toplam işverenlerin sadece %6.1’ni oluşturduğu görülmektedir⁴⁹.

Bu oranlar düşük düzeyde olsa dahi tüm dünyada ve Türkiye’de kadın girişimciliğine yönelik çalışmalarda büyük artış görülmektedir. Öyle ki kadın girişimcilere yönelik ulusal ve uluslar arası düzeyde sivil toplum kuruluşları ve kamu bünyesinde çeşitli kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır. Örneğin, bunlar içerisinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Başbakanlık bünyesinde kadınlara yönelik politikalar özelinde eşgüdüm ve yürütme işlevleri olan bir yapılanmadır⁵⁰.

Kadın girişimcilerin güçlenmeleri açısından sivil toplum kuruluşları içerisinde, KAGİDER (Türkiye Kadın Girişimciler Derneği), KEDV (Kadın Emeğini Destekleme Vakfı), KADAV (Kadın Dayanışma Vakfı), ÇKGV (Çağdaş Kadın ve Destek Vakfı) ve KAMER-KM (Kadın Merkezi) gibi kuruluşlar örnek verilebilir⁵¹. Nitekim KAGİDER, Türkiye’nin önde gelen 37 kadın girişimcisi tarafından 2002 yılında kurulmuş, 2004 yılından itibaren girişimcilik programını hayata geçirmiştir⁵².

Bunun yanında Türkiye genelinde girişimciliği desteklemeye yönelik pek çok çalışma yapılmaktadır. Örneğin, TOBB’a (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) bağlı 365 oda ve borsada meclis üyeliğinde kadın sayısı 2005’e göre yüzde 192 artarak, 51’den 149’a çıkmıştır⁵³. TOBB Kadın Girişimciler Kurulunun görevleri, ülkemizdeki potansiyel kadın girişimcilerinin nicelik ve nitelik yönünden geliştirilmesi ve daha donanımlı hale getirilmesi amacıyla politikalar üretilmesi, girişimcilik kültürünün kadınlar tarafından benimsenmesine öncülük edilmesidir⁵⁴.

Diğer bir kuruluş, Uluslararası Çalışma Örgütü’dür. Uluslararası Çalışma Örgütü, işgücü piyasasına ilişkin politikalarda kadınları erkeklerle eşit fırsatlar

⁴⁷ Hürriyet Gazetesi, 9 Mart 2009, <http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/tobb-baskani-1-3-milyon-kadin-girisimci-istiyoruz>, Erişim: 01.04.2009.

⁴⁸ Şemsa, Özar, “GAP Bölgesinde Kadın Girişimciliği”, GİDEM, GAP Girişimci Destekleme Merkezleri Projesi, Proje Yönetim ve Koordinasyon Birimi, Ankara, 2005, s.17

⁴⁹ Çelik ve Akgemci, s.69.

⁵⁰ Yıldız Ecevit, “Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım”, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara, 2007, www.ilo.org/publns, Erişim: 01.04.2009. s.1.

⁵¹ Ecevit, s.40.

⁵² <http://www.kagider.org/resim/FaaliyetRaporu.pdf>, Erişim: 01.04.2009.

⁵³ Hürriyet Gazetesi, 9 Mart 2009, <http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/tobb-baskani-1-3-milyon-kadin-girisimci-istiyoruz>, Erişim: 01.04.2009.

⁵⁴ <http://www.kadin4girisimciler.org.tr>, Erişim: 01.04.2009.

sağlanması bağlamında ele almaktadır. Örgüt, Kadın Girişimciliğinin Geliştirilmesi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin (WEDGE) bir bileşeni olan Küçük Girişimciliği Geliştirme Programı (SEED) kapsamındaki çalışmaları ile girişimcilik bağlamında kadınlara destek sağlamaktadır⁵⁵.

Öte yandan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, kadınların güçlenmesine ve kalkınma süreçlerine dâhil edilmesine özel önem vermektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Kuruluş, Güneydoğu Anadolu Projesi-Girişimci Destekleme Merkezleri'nin (GAP-GİDEM) kuruluş çalışmalarında yer almış ve kadın girişimciliğe yer vermiştir⁵⁶. GAP bölgesinde kadın girişimciliğiyle ilgili olarak GAP-GİDEM Projesi, 1997 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP BKİ) tarafından yürütülen bir alt proje olarak başlatılan projedir. GAP-GİDEM Kadın Girişimcilik Projesi, bölgesel ölçekte kadın girişimciliğinin önündeki engellerin tanımlanması ve potansiyel kadın girişimcilere destek olunarak iş kurmalarının sağlanması gibi daha ziyade pragmatik amaçlara sahiptir⁵⁷.

Yine 2008 yılında Samsun Ticaret ve Sanayi Odası bünyesinde faaliyet gösteren İl Kadın Girişimciler Kurulu, kadınların iş hayatına katılımlarını sağlamak amacıyla çalışmayan ve herhangi bir vasfı bulunmayan kadınlar için “Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı Yetiştirme Programı” düzenlemiştir⁵⁸.

Kadın girişimcilerin bir diğer başarı örneği, TOBB'un bünyesindeki Kadın Girişimciler Kurulu'nun, Diyarbakırlı girişimci kadınlarca kurulan DİPEK firmasıdır. Bu firma, 2008 mobilya ve iç dekorasyon fuarına katılmış ve Birleşik Arap Emirliklerinden gelen bir firma ile DİPEK ürünlerinin körfez ülkelerine satış hakkını almıştır⁵⁹. Bu örnekte de görüldüğü gibi, kadın girişimcilerin oluşturduğu birlik sayesinde uluslar arası rekabette de kendilerini göstermiş ve ülke ekonomisine katkıda bulunmuşlardır.

Kadın girişimcilerin birlik oluşturmasıyla ilgili diğer bir örnek de kadın girişimciliğini destekleme projesi kapsamında 25 ilde bulunan Esnaf ve Sanatkarlar Odalarının yönetim ve denetim kurullarındaki kadınların, bir araya gelerek kadın girişimciler ağını kurmaları gösterilebilir. Böylece Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu'nun (TESK) 20 farklı ilden gelen esnaf ve sanatkar kadınlar çeşitli iş anlaşmaları yapmışlar⁶⁰, bu sayede karşı karşıya kaldıkları finansman, pazarlama, dağıtım vb. gibi sorunlar birlik yoluyla oluşturulan sinerjiyle daha kolay çözümlenmeye çalışılmıştır.

Son olarak kadın girişimcileri finans açıdan destekleyen kuruluşlar da bulunmaktadır. Bunlar içerisinde “Grameen Mikro Kredi Projesi”, “Türkiye

⁵⁵ Ecevit, s.12.

⁵⁶ Ecevit, s.2.

⁵⁷ Özar, s.5.

⁵⁸ http://www.samsunto.org.tr/duyuru_haber/kadin_girisim01.pdf, Erişim: 01.04.2009.

⁵⁹ <http://www.kadimgirisimciler.org.tr/haberduyuru/dubai%201.pdf>, Erişim: 01.04.2009.

⁶⁰ Kadın Girişimciliğini Destekleme Haber Bülteni, “Esnaf ve Sanatkar Kadınlar Kadın Girişimcilik Ağını Kurdu”, www.kadindestek.com, Erişim: 01.04.2009.

Kalkınma Vakfı ve Sosyal Riski Azaltma Projesi” yer almaktadır. Bunun yanında uluslar arası kurumlar da bulunmaktadır. Örneğin; “Office of Women in Development”, “United Nations Development Fund for Women” bunlardan birkaçıdır⁶¹.

Bütün bu kuruluşlar kapsamında, Türkiye’de geçmişten günümüze daha fazla başarılı kadın girişimci örneklerini görülmektedir. Örneğin, Türk iş dünyasının en başarılı girişimcilerinden 17 yıl önce kimilerince ütopyik bulunan bir iş fikrini ortaya koyan Ayşen Zamanpur, bugün Türkiye’nin ilk ipek ve kaşmir markası Silk&Cashmere markasını üretmiştir. Ayrıca Zamanpur, iş ve özel yaşamını dengede tutabildiğini ifade etmiştir⁶². Zira iş ve özel yaşam dengesini sağlamak, kadın girişimcilerin en önemli kısıtlıklarından birini oluşturmaktadır. Diğer kısıtlılıklarının neler olduğunun bilinmesi, işe yeni başlayan kadın girişimcilerin şimdiden hazırlıklı olmaları için önemlidir.

4. Kadın Girişimcilerin Kısıtlılıkları

Türk sanayisinin gelişimi için KOBİ’ler, onların gelişimi için ise girişimcilik çok önemlidir. Ancak küresel rekabet koşullarında özellikle kısa vadede insan kaynaklarını istihdam etmede ve finans kaynaklarına ulaşmada önemli sıkıntıları bulunan KOBİ’lerin kendilerini güçlendirerek, dünyayla rekabet edebilmeleri, fırsatlardan yararlanabilmeleri, bunun yanında risk ve tehlikelerden kendilerini korumaları gerekmektedir⁶³. Günümüz dünyasında güçlüklerin en yoğun yaşandığı bu süreç, ne yazık ki kadın girişimciler için daha da zordur.

Bilindiği üzere girişimcilik bireyin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel yapının bir ürünüdür. Bunlar içerisinde, aile, toplumsal davranış kuralları, eğitim düzeyi, ekonomik koşullar yer almaktadır⁶⁴. Dolayısıyla kadın girişimciliğe bakış açısı da Türk toplumunun kadına bakış açısına odaklı gelişecektir.

Türkiye’de yapılan araştırmalar sonucunda kadın girişimcilerle ilgili ortak sorunların başında, eğitim ve finansman yetersizliği, aile tepkileri, sosyal alanda kadının rollerinin kalıplaşmış olması ve güven konusunda erkeklerden daha fazla çaba gösterme zorunluluğu gelmektedir⁶⁵.

Etkili bir girişimcide ve yöneticide olması gereken cesaret, risk alma ve hırslı olma şeklinde örneklendirilebilecek pek çok özellik, erkeklere uygun

⁶¹ Özar, s.56.

⁶² Capital, “İnsanlar”, Şubat, 2009, s.42.

⁶³ Gülder, Demir, “Türkiye’nin KOBİ’leri Büyümeye Kararlı”, Ekonomik Forum, 2008, <http://www.tobb.org.tr/ekonomikforum/2008/02/70-71.pdf>, Erişim: 01.03.2009, 2008, ss.70–71.

⁶⁴ Nalan, Yetim, “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği”, <http://www.cgscenter.org/doc/ICCWCFKADINGIRISIMCILEROTURUMU.pdf>, Erişim: 01.03.2009, s.79.

⁶⁵ Kutanis ve Hancı, ss. 457–458.

özellikler olarak kabul edilirken, kadınların itaatkâr oldukları, risk ve sorumluluk almaya eğilimli olmadıkları varsayılmıştır⁶⁶. Bu görüşe dayalı olarak kadınlar, erkeksi özelliklere ihtiyaç duyulduğu düşünülen yöneticiliğe ve girişimciliğe uygun görülmemiştir. Öyle ki kadına toplumsal süreçte bakıldığında, kadınların cinsiyet rollerine bağlı olarak yönetsel kariyerden ziyade profesyonel işlere (örneğin; öğretmenlik, doktorluk, hemşirelik, vb.) yöneldikleri görülmektedir⁶⁷.

Yapılan araştırmalarda kadın girişimcilerin, finans, planlama ve muhasebe konularında yetersiz oldukları belirtilmiştir⁶⁸. Genel olarak yapılan araştırmalarda, mali kaynak konusunda banker ve diğer mali araçlarla olan iletişimde de kadınların bir takım sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir⁶⁹. Bunların yanında, tecrübe konusunda deneyimli olmamaları, fazla duygusal olmaları, ailevi sorumluluklarının fazla olması ve bunların yarattığı sorunlar, kadının kendinden ziyade erkeğin işine verdiği desteğin baskın olması gibi daha pek çok unsur, kadın girişimcinin karşılaştığı kısıtlılıklar olarak gösterilmiştir⁷⁰.

Sonuç ve Değerlendirme

Küresel rekabet ortamında kalkınmanın en önemli motoru olarak girişimcilik görülmektedir. Bu ekonomik ve sosyal kalkınma düzeyinin ise toplumda tek taraflı olarak erkeklerce sağlanması mümkün değildir. Bu katkıda kadının da önemli rolü bulunmaktadır.

Türk tarihinde tarımda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan Türk kadınının, endüstri döneminde kimileri fabrika işçisi olmuş kimileri de ailedeki aile sorumluluğuna ilişkin rollerine geri dönmüşlerdir. Ancak 1980’li yıllardan sonra ilk hareketlenmenin yaşandığı kadın girişimcilikte, 1990 yıllardan sonra yükselen bir grafik çizilmeye başlanmıştır. Bu dönemin özelliği ise eğitilmiş nüfusun artışıyla, daha bilinçli insanların oluşmaya başlamasıdır.

Bu dönemde özellikle geçmişteki kültürel ve aile baskısı nedenleriyle yüksek düzeyde öğrenim imkânını yakalayamamış Türk kadını, işe giremeyince kendi işini kurma yolunda çaba göstermeye başlamıştır. Pek çok araştırmada 30–39 yaş üstünde yaş ortalamasında girişimci olan kadınlar da bunun göstergesidir. Ayrıca bu orta yaş dönemindeki kadınlar, hem çocukların büyümesi dolayısıyla

⁶⁶ Semra, Arıkan, “Kadın Yöneticilerin Liderlik Davranışları ve Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama”, G.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi, 1, 2003, s.4.

⁶⁷ Suzanne M. Crampton, ve Jitendra, M., Mishra, “Women in Management”, Public Personnel Management, 28 (1), 1999, s.89.

⁶⁸ Yetim, s.81; KSGM, 1995, http://www.ksgm.gov.tr/Projeler_tamam_kgirisim.php, Erişim: 26.04.2009;

⁶⁹ Çelebi, <http://girisim.comu.edu.tr/dergi/1in1/semra.pdf>, Erişim:01.04.2009.

⁷⁰ Kaya, ss.114–115.

ailevi sorumlulukların azalması hem de girişim için gerekli sermayeyi toplamaları dolayısıyla iş kurma fırsatını yakalamaktadırlar.

Kadınlar iş kurma sürecinde ve girişimcilikte özellikle yatırım kararlarındaki sabırlı yaklaşımları, yavaş ilerleme, katlanılabilir risk alma yönleriyle daha az başarısızlık göstermektedirler. Ancak piyasa tecrübelerinin, finans yetersizliklerinin, muhasebe gibi teknik bilgi yetersizliklerinin olduğu da bilinmektedir. Zira Türkiye’de kadının eğitim düzeyinin düşük ve çalışma yaşamına katılımının yetersiz olduğu görülmektedir. Kadınların statüsü ile ilgili bu olumsuz verilerin giderilmesinde kadınların eğitim düzeylerinin artırılması büyük önem taşımaktadır⁷¹.

Bunun yanında Türk kültüründe kadın erkek eşitliğinin vurgulanması ve eğitim kurumları, medya, basın yayın, vb. iletişim kurumlarıyla bu konuda toplum bilincinin oluşturulması gerekmektedir. Çünkü ülkemiz koşullarında kadınların çalışma yaşamında artan sayıları, uluslararası sözleşmelere dayanan kadının eşitliğini belirten yasal düzenlemelerin varlığı, kadına ilişkin zihniyet yapılarını değiştirme açısından yeterli gelmemektedir⁷².

Son olarak ülkemizde kadınların işgücüne katılımının arttırılmasına yönelik politikalar geliştirilirken düşük eğitim düzeyine sahip oldukları dikkate alınmalı, kadın girişimciliği teşvik eden ve destekleyen politikalar buna uygun olarak geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

1. Akdemir, Bünyamin, “Küresel Rekabet Ortamında İnsan Kaynakları Yönetiminin Değişen Rolü: Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi” ss.427–435, <http://iibf.kocaeli.edu.tr/ceko/armaganlar/turanyazgan/17.pdf>, Erişim: 01.04.2009, ss.427-429.
2. Arıkan, Semra, “Kadın Yöneticilerin Liderlik Davranışları ve Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama”, G.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi, 1, 2003, ss.1-20.
3. Akyan, Ebru, “Kayseri’de Faaliyet Gösteren Girişimcilerin Liderlik Özellikleri”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, 2004/2, ss. 213–224.
4. Baltaş, Acar, ve Baltaş, Zuhul, Stresle Başa Çıkma Yolları, 19. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999.
5. Bayrak Coşkun, ve Terzi, Çetin, “Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Okullara Yansımalar”, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, ss.1-14, <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/342.pdf>, Erişim: 01.03.2009.
6. Bingöl, Dursun, İnsan Kaynakları Yönetimi, İstanbul, Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti, 2006.
7. Capital, “İnsanlar”, Şubat, 2009, s.42.

⁷¹ Figen, Ereş, “Türkiye’de Kadının Statüsü ve Yansımaları”, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 2006, s.49.

⁷² Filiz, Kardam, ve Gülay, Toksöz, “Gender Based Discrimination at Work in Turkey: A Cross-Sectoral Overview”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 59 (4), Ekim-Aralık, 2004, ss.151–171.

8. Crampton, Suzanne M. ve Jitendra, M., Mishra, "Women in Management", Public Personnel Management, 28 (1), 1999, ss.87-106.
9. Çelebi, Nilgün, Turizm Sektöründeki Küçük İşyeri Örgütlerinde Kadın Girişimciler, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 1997, s.21. Semra Güney, "Kadın Girişimciliğe Genel Bakış", ss.25-43.
10. Çelik, Adnan ve Akgemci, Tahir, Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler, 2. Baskı, Gazi Kitabevi: Ankara, 2007.
11. Demir, Gülder, "Türkiye'nin KOBİ'leri Büyümeye Kararlı", Ekonomik Forum, 2008, <http://www.tobb.org.tr/ekonomikforum/2008/02/70-71.pdf>, Erişim: 01.03.2009, 2008, ss.70-71.
12. Dulupçu, Murat Ali, ve Sungur, Onur, (2007), "Yenilik, İşbirliği ve Girişimcilik Batı Akdeniz Bölgesi (Antalya-Burdur-Isparta, İBBS Tr61) KOBİ'lerinin Tutumlarının Değerlendirilmesi", TOBB, http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/yenilik_isbirligi_ve_girisimcilik.pdf, Erişim: 01.03.2009.
13. Ecevit, Yıldız, "Kadın Girişimciliğin Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi", Kadın Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli Bildiriler ve Tartışmalar, Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Eğitim Serisi, Yayın No:74, 1993, ss.15-34.
14. Ecevit, Yıldız "Türkiye'de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım", Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara, 2007, www.ilo.org/publns, Erişim: 01.04.2009.
15. Eren, Erol, Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, 6. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2000.
16. Ereş, Figen, "Türkiye'de Kadının Statüsü ve Yansımaları", Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 2006, ss.40-52.
17. Güney, Semra "Kadın Girişimciliğe Genel Bakış", Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Haziran 2006, Volume 1, Number 1, ss.25-43, <http://girisim.comu.edu.tr/dergi/1/1in1/semra.pdf>, Erişim:01.04.2009.
18. http://www.kadindestek.org/dosya/HaberBultenAgus_2.pdf, Erişim: 01.03.2009.
19. http://www.samsunto.org.tr/duyuru_haber/kadin_girisim01.pdf, Erişim: 01.03.2009.
20. <http://www.kadingirisimciler.org.tr>, Erişim: 01.04.2009.
21. http://www.samsunto.org.tr/duyuru_haber/kadin_girisim01.pdf, Erişim: 01.04.2009.
22. <http://www.kagider.org/resim/FaaliyetRaporu.pdf>, Erişim: 01.04.2009.
23. <http://www.kadingirisimciler.org.tr/haberduyuru/dubaifuar/dubai%201.pdf>, Erişim: 01.04.2009.
24. <http://www.insankaynaklari.com>, Erişim: 01.04.2009.
25. **Hürriyet Gazetesi, 9 Mart 2009**, <http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/tobb-baskani-1-3-milyon-kadin-girisimci-istiyoruz>, Erişim: 01.04.2009.
26. Kadın Girişimciliğini Destekleme Haber Bülteni, "Esnaf ve Sanatkâr Kadınlar Kadın Girişimcilik Ağını Kurdu", www.kadindestek.com, Erişim: 01.04.2009.
27. Karakoç Ulaş, ve Kolaşın, Gökçe Uysal, "Kadın İstihdamını Arttırmak İçin Girişimcilik Desteklenmeli" Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi, Araştırma Notu 017, 2008, ss 1-4.
28. Kardam, Filiz ve Toksöz, Gülay, "Gender Based Discrimination at Work in Turkey: A Cross-Sectoral Overview", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 59 (4), Ekim-Aralık, 2004, ss.151-171.
29. Kaya, Ali, Bilişim ve İletişim Işığında Girişimcilik ve KOBİ Yönetimi, Konya: Eğitim Kitabevi, 2004.
30. Kurt, Mustafa, Ağca, Veysel, Erdoğan, Saffet, "Afyonkarahisar ili Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri Analizi", Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F Dergisi, C. VIII, S.2, 2006, ss.97-114.
31. Kutanis, Rana, Ö. ve Alpaslan, Sümeyra, "Girişimci ve Yönetici Kadınların Profilleri Farklıdır?" Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, C. VIII. S.2, 2006, ss.139-153.

32. Kutanis, Rana Özen, ve Hancı, Ayşegül, “Kadın Girişimcilerin Özgürlük Algılamaları”, <http://iibf.ogu.edu.tr/kongre/bildiriler/11-02.pdf>, Erişim: 01.04.2009, ss.457-464.
33. Öksüz, Pınar, “Dış Ticarete Girişimcilik ve İletişim”, Periskop, ss.1-4, <http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/4E60B218-1E0C-4355-ACA5-274A7D44D32C/10333/PER%C4%B0SKOPP%C4%B1nar%C3%96KS%C3%9CZ.pdf>, Erişim: 01.04.2009.
34. Özkan, Şule, Gündoğdu, Fatma, Emsen, Ö. Selçuk ve Aksu Hayati, “Türkiye’de Girişimcilik ve Belirleyicileri: Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Bir Uygulama”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 58 (4), ss.145-172.
35. Öztürk, İbrahim, “2008 Girişimcilik Raporu”, (İGİAD) İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği, 8/1.
36. Sabancı, Ömer, Girişimcilik Kongresi Açılış Konuşması, 20 Nisan, 2004, www.tusiad.org, Erişim: 03.04.2005.
37. Şemsa, Özar, “GAP Bölgesinde Kadın Girişimciliği”, GİDEM, GAP Girişimci Destekleme Merkezleri Projesi, Proje Yönetim ve Koordinasyon Birimi, Ankara, 2005.
38. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (KSGM), Küçük Girişimcilik Projesi, 1995, http://www.ksqm.gov.tr/Projeler_tamam_kgirisim.php, Erişim: 26.04.2009.
39. Tekin, Mahmut, Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği, Yenilenmiş 4. Baskı, Ankara, 2000.
40. Titiz, Tınaz, Genç Girişimcilere Öneriler, İnkılâp Yayınevi, İstanbul, 1998.
41. Yalçın, Arzuhan Doğan, TUSİAD Türkonfed 11. Girişim ve İş Dünyası Zirvesi, 14 Aralık 2007, www.tusiad.org, Erişim: 01.04.2009.
42. Yetim, Nalân, “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği”, <http://www.cgscenter.org/doc/ICCWCFKADINGIRISIMCILEROTURUMU.pdf>, Erişim: 01.03.2009.
43. Yelkikalan, Nazan, “Başarılı Girişimcilikte Cinsiyetin Rolü: Kadın ve Girişimciler”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Journal of Entrepreneurship and Development, Cilt 1, Sayı.1, Vol.1, No.1, Haziran, 2006, <http://girisim.comu.edu.tr/dergi/1in1/yelkikalan.pdf>, Erişim: 01.04.2009. ss.45-54.

Summary

ROLE OF WOMEN ENTREPRENEURS IN GLOBAL COMPETITIVENESS AND THE TYPOLOGY OF TURKISH WOMEN ENTREPRENEURS

*Shebnem ASLAN**

(Selchuk University, Turkey)

*Ayshegul ATABEY***

(Selchuk University, Turkey)

Entrepreneurs are people who by taking into account risk factors, maximally appreciating opportunities, establishing new firms that develop the country's economy and bring dynamism to the country. In today's world where globalization and competition is intensive, the reasons for the environmental factors that assist those with entrepreneurial activity and personality traits to become entrepreneurs are the topics of this research. Accordingly, the issues such as who are the entrepreneurs and what are the features that make them different from others, focus our attention.

Gender factor has also been added to the features of this new century entrepreneur. Indeed, today's development depends on the contribution of women and men to the economy and women's entrepreneurship is considered as an important source of employment in the world and Turkey. Thus, entrepreneurship is becoming increasingly important as an alternative way for women's social and economic integration in the world. However, the low number of women entrepreneurs in our country is a cause of concern. Therefore, it is thought that the characteristics of women entrepreneurs will be beneficial for young people to develop. Based on this fact, the entrepreneur's characteristics of Turkish women, their contribution to global competition and activities relating to the increase of women entrepreneurs are examined in this article.

Keywords: entrepreneurship, women entrepreneurship, gender, women.

* High School of Social Sciences, Selchuk University, sebnemas@gmail.com.

** High School of Social Sciences, Selchuk University.